

1) . При зустрічі з будь-яким «прикордонником», крім сполучників *i (й), та (і), або*, ставте спокійно кому.

2) . При зустрічі зі сполучниками *i (й), та (і), або* подумайте, чи потрібно тут кома.

3) . При зустрічі з простими реченнями у складному, які поєднані тільки за допомогою інтонації, згадайте, який необхідно поставити знак згідно пунктуаційного правила: двокрапку, тире, крапку з комою чи кому.

Отже, для того, щоб навчити учнів грамотного письма, необхідно розкрити перед ними секрети пунктуації, які полягають у тому, що з допомогою розділових знаків передається зміст і структура речення; розкриваються способи, з допомогою яких можна поєднувати синтаксичні структури.

Ми повинні навчити учнів міркувати і в цьому нам допомагають схеми, які підкажуть хід думок, різні інструкції про те, як правильно діяти (ставити чи не ставити необхідний розділовий знак). Схеми мають передавати основний зміст тексту. А своєрідне вивчення тем за допомогою текстів і схем сприяють кращому засвоєнню матеріалу, яке закріплюватиметься вправами.

Отже, у статті ми окреслили основні шляхи формування пунктуаційної грамотності учнів, але це не є остаточним вирішенням проблеми. Перспективними, на нашу думку, будуть наукові розвідки, присвячені розробці системи вправ на закріплення здобутих знань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. - К., 1993.
2. Горбачук В.Т. Встановлення і аналіз пунктуаційних помилок у диктантах//УМЛШ, 1989. - №7,-С. 59-60.
3. Гранік Г.Г., Бондаренко С.М. Секрети пунктуації. - М.: Просвіта, 1987.
4. Дорошенко О. А. Навчальні диктанти інформаційної дії//УМЛШ, 1990. - №11 - С. 6 - 10.
5. Кващук А.Г. Формування культури мовлення під час вивчення синтаксису складного речення // УМЛШ, 1991.- №2.-С. 5
6. Плиско К.М. Організація навчання синтаксису в середній школі. - К., 1990.
7. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Рідна мова 5- 11 класи. - Київ: Шкільний світ. - 2001.-93 с.
8. Щербаков А.И. Вопросы методики психологического наблюдения и анализа урока. - АГПИ им. Герцена, 1962.
9. Яворська Стефанія. Формування правописних навичок // Фивослово, 1996. - №11. - С. 32-35.

SUMMARY

The article disclose the basis of the rise of literacy in schoolchildren with the punctuation. The author describe of the waies connection of the teoretical and practical material and «interesting» grammar to formation of the steady habits with the punctuation. The scientific research is the help of the theachers in the process of the study of punctuation.

МІСЦЕ АБРЕВІАЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

Алексеева О.А.

Київський національний лінгвістичний університет

Сучасний етап розвитку військової науки супроводжується постійним збільшенням об'єму інформації. Абревіація настільки широко використовується у військовій термінології, що заслуговує ретельного розгляду.

Однією з основних причин застосування абревіації як засобу словотворення є прагнення передати максимум інформації мінімумом мовних одиниць, що здебільшого характерно для військового спілкування. Крім того, «поряд з тенденцією до економії зусиль, простору та часу в утворенні абревіації можна помітити прагнення до нового, оригінального, живого ? всього того, що робить абревіацію цікавою та новою».[1]

Незважаючи на те, що існують досить численні, хоча здебільшого й фрагментарні, дослідження, присвячені проблемам абревіації в сучасних мовах, скорочені лексичні оди-

ниці залишаються в багатьох відношеннях загадкою в лінгвістичному плані, оскільки стосовно них доводиться розглядати під специфічним кутом зору такі фундаментальні проблеми мовознавства, як, наприклад, проблема структури слова і його значення, проблема морфеми, проблема зв'язку звучання і її значення, проблема виробляючої і похідної одиниці в процесі словотвору та ін. Цією складністю самого об'єкта дослідження, очевидно, і пояснюється у значній мірі суперечливість думок, а часом і діаметрально протилежний підхід до скорочених лексичних одиниць.[2]

Більшість іноземних лінгвістів (А. Dausat, Е. Pichon, М. Gaudin) визнають аббревіатури новими словами. Аббревіація включається ними імпліцитно або експліцитно до складу словотвору.

Інші дослідники, зокрема, такі відомі лінгвісти, як Ж.Дюбуа і Г.Марчанд, дотримуються іншої думки: вони вважають, що аббревіатури являють собою варіанти або субститути вихідних одиниць.

На нашу думку, неправильно вважати, що слова, утворені з використанням аббревіації, «творяться», «придумуються», «створюються штучно», у той час як інші, звичайні слова з'являються, так сказати, «природним» шляхом. Штучним варто скоріше визнати сам поділ неологізмів на «штучні» і звичайні. Усі без винятку нові слова можуть бути створені тільки на базі вже існуючого лексико-граматичного матеріалу і відповідно до визначених закономірностей словотвору. Інша справа, що ці закономірності можуть виявлятися по-різному в різних засобах словотвору, але їхня сутність не може не відповідати загальним законам розвитку мови. Необхідно також враховувати історичність розвитку словотворчої системи. Словотворча система не є нерухомою, не схильною до змін. Навпаки, варто підкреслити, що словотвір у більшій мірі, ніж інші підсистеми мови, відбиває зміни, що відбуваються у навколишній дійсності.

З іншого боку, всіяко підкреслюючи закономірність аббревіації як засобу словотвору, не можна не визнати, що елемент суб'єктивності тут набагато вище, ніж в інших засобах. Як справедливо відзначає Д.И. Алексеев, «аббревіатурний засіб словотвору ? найбільш суб'єктивний, найбільш штучний серед усіх засобів, відомих мові. З цим пов'язані численні особливості аббревіації: помилки при створенні назв, варіативність і okazional'ність, інтенсивність діахронічних змін, схильність регламентації, слабка національна закріпленість, вільна проникність тощо».[3]

У сучасній лінгвістиці існують три точки зору на природу аббревіації в лексикологічному плані. На думку одних дослідників (Д.И. Алексеев, Е.А.Земська, Е.П.Волошин, И.А.Никонорова, К.Н.Резодубов та ін.) аббревіація належить до словотворчих явищ, а аббревіатури є новими самостійними словами. Інші ж (Л.П.Ступин, Г.Д.Маслова, К.Н.Подрезова, В.Н.Шокуров, Р.И.Могилевський і ін.) заперечують скорочення як засіб словотвору і розглядають аббревіатури як варіанти вихідних одиниць. Треті (М.М.Сегоєв і А.П.Шаповалова) вважають, що аббревіація займає проміжне положення між власне словотвором та утворенням варіантів слів.

У нашій роботі ми дотримуємося першої точки зору. Адже вже сам факт тісної взаємодії аббревіації з іншими словотворчими засобами, про що буде сказано далі, у достатній мірі свідчить про те, що вона входить у словотворчу систему.

За класифікацією, наведеною в роботі А. П. Шаповалової, скорочення, що існують у французькій мові, розподіляються за трьома основними типами:

1. Ініціальні аббревіатури.
2. Усічене слово.
3. Змішаний тип скорочень (контрактури і сполучення букв і складів у різноманітних комбінаціях). [4]

Аналіз статистичного обстеження механічної вибірки зі словника [5] в кількості 984 одиниці дозволяє нам виділити декілька типів скорочень, характерних для даної терміносистеми.

Перший, і найчисленніший тип - *аббревіатура* (818 термінів) - літерне скорочення за принципом алфавітної назви букв, слова або словосполучення: **A.F. (armée française)** збройні сили Франції, **D.C.Z. (defense contre les gas)** протихімічний захист; **CTG (compagnie**

de transit et de garnison) транзитна гарнізонна рота; **DIR (division d'infanterie de reserve)** резервна піхотна дивізія; **GC (groupe de chasseurs)** піхотний батальйон.

Скорочення змішаного типу (87 термінів) ми поділяємо на три групи:

♦ *телескопія* - злиття частин двох або декількох слів і утворення з них одного слова, у якому об'єднуються значення обох складових слів: **batins (bataillon d'instruction)** навчальний батальйон; **BUTEC (bureau technique)** технічне бюро; **Comsup (commandement supérieur)** головне командування; **ent. mat (entrepot du materiel)** склад матеріальної частини (майна);

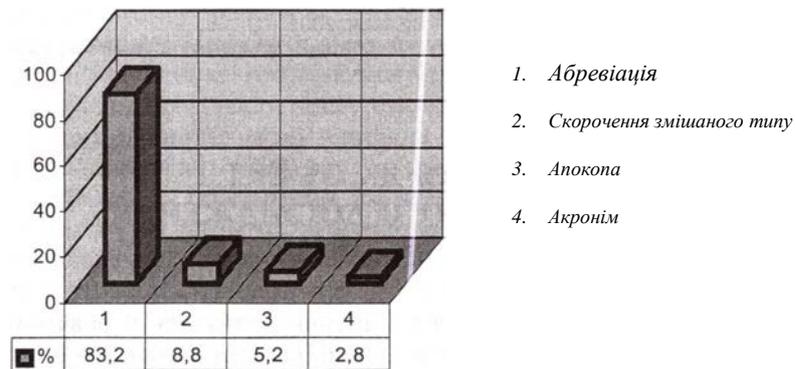
♦ *контрактура* - упущення деяких букв або складів із середини слова й об'єднання початкових і кінцевих букв: **mouvmt (mouvement)** перекидання; **misn (mission)** завдання; **Bat-on (bataillon)** батальйон; **Bie (batterie)** батарея;

♦ *абревіація + афіксація*-, **recce (reconnaissance)** розвідка; **depopessence (depot principal d'essence)** головний склад пального.

Третю групу складає *апокопа* (51 термін) - скорочення кінцевої частини слова: **chauf (chauffeur)** водій; **armur (armurerie)** збройова майстерня; **Brig, (brigade)** бригада; **camp, (campement)** розміщення табором; **comp, (compagnie)** рота; **CONT (contingent)** особовий склад; **Déf (defense)** оборона; **Enc. (encerclement)** оточення; **éva (evacuation)** евакуація; **Man (manoeuvres)** маневри, тактичні навчання.

Меншу за об'ємом групу, у порівнянні з попередньою, складають *акроніми* (в нашому матеріалі - лише 28 одиниць) - звукове скорочення за принципом вимови початкових звуків слова або словосполучення, що вимовляється як окреме слово: **CROSS (centre regional operationnel de surveillance et de sauvetage)** оперативний регіональний центр пошуково-рятувальної служби; **PIRANA (pointeur infrarouge pour l'artillerie navale)** інфрачервоний приціл «Пірана» для корабельної артилерії; **FAMAS (fusil d'assaut manufactures d'armes de Saint-Étienne)** автомат ФАМАС з відкидним прикладом; **MILAN (missile léger antichar)** протитанкова керована ракета «Мілан».

Отже за нашими підрахунками провідну роль серед скорочень відіграють літерні абревіатури. Отримані нами кількісні данні відображені у графіку 1.

Графік 1. Головні типи скорочень французьких загальновійськових термінів.

Що стосується інтернаціональних абревіатур «звукового» типу, запозичених з англійської мови: **laser, napalm, radar** та ін., то їх переклад може цілком відступити на задній план. Зазначені вище види скорочень є продуктом одного з засобів словотвору і самі можуть утворювати нові терміни: **bombe a napalm** напалмова авіаційна бомба; **radar de batterie** станція гарматного наведення. В даний час у військовій лексиці широке поширення одержують неповні абревіатури, у яких одноланкові, дволанкові або багатоланкові компоненти терміна даються у виді скорочення (ініціального типу), а компонент, що залишився, використовується цілком: **poste de TSF** радіоприймач.

Особливе місце займають утворення типу **x-antenne** (дипольна антена) з кінчними елементами, у яких в якості компонента використовується не скорочення відповідної лексичної основи, а іконічний знак, що завдяки зовнішній подібності з модельованим об'єктом реальної дійсності дозволяє фіксувати такі поняття, для яких мовних знаків не існує.[6]

Доцільно розрізняти загальноживані і спеціальні терміни-скорочення. До загальноживаних належать скорочення, характерні для військової термінології в цілому, відомі усім військовим, що говорять даною мовою. Так, практично всім, хто розмовляє французькою мовою відомі такі скорочення, як **F.A. (force armee)** військові сили; **E.D.C. (école de cadre)** офіцерська школа; **P.I. (par interim)** тимчасово виконуючий обов'язки. У свою чергу, військові скорочення можна поділити на оперативно-тактичні, організаційні та військово-технічні. Такі докладні класифікації спеціальних скорочень набувають особливого значення при підготовці різноманітних довідників, тематичних словників і списків скорочень.

Отже, ми визначаємо аббревіацію як найбільш важливий словотвірний засіб, що несе великий об'єм інформації. Аббревіація - достатньо поширене лінгвістичне явище, яке має велике значення для нормального функціонування термінів в системі французької загальновійськової термінології. Тому поява великої кількості термінів-скорочень зумовлює необхідність лінгвістичної інтерпретації цих словотвірних конструкцій і динаміки їх виникнення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Семёнова Л.В. К вопросу о функционировании сокращённых лексических единиц в различных жанрах художественной литературы. // Словообразование и его место в курсе обучения иностранных языков. - Владивосток, 1975. - С. 153-159.
2. Борисов В.В. Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках. - М., 1972. - С.320.
3. Алексеев Д.И. Аббревиатуры как новый тип слов. // Развитие словообразования современного русского языка. - М., 1966.
4. Шаповалова Л.П. Аббревиатуры в современном французском языке (на материале научно-технической литературы). // Автореф. дис. канд. филол. наук. - М., 1970. - С.16.
5. Баршев А.Н. Французско-русский словарь военных сокращений. - М., 1983. - С.256.
6. Алексеева О.А. Основні особливості французької військової лексики та принципи її перекладу. // Збірник «Наука і сучасність», том XXXIV. - К., 2002. - С. 128-136.
7. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів. - Вінниця, 2001. - С.168.
8. Миньяр-Белоручев Р.К., Колимеев В.И., Остапенко В.П. Краткий французско-русский и русско-французский военный словарь. - М., 1964. - С.536.

ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Павлова О.І.

У статті обґрунтовується необхідність соціолінгвістичного підходу до вивчення термінологічних проблем, розглядаються основні тенденції і способи термінотворення англійської мови, визначається найпродуктивніший спосіб утворення термінів і з'ясовуються причини його продуктивності.

Питання про термінологію як можливий об'єкт дослідження у світлі соціальної лінгвістики, що розвивається, вперше було поставлене у вітчизняному термінознавстві Є.Д.Полівановим у 30-их роках ХХ століття, коли теоретична і практична розробка лінгвістичних проблем науково-технічної термінології лише розпочиналась. І це було цілком закономірним, оскільки прагнення дослідити специфіку мови у її взаємодії з суспільством даної епохи було притаманне вітчизняному мовознавству того часу, в основу якого була покладена концепція про соціальну сутність мови.

Згідно з цією концепцією «мова - явище суто соціальне. Мова соціальна хоча б через те, що створена суспільством, обслуговує суспільство і забезпечує існування самого суспільства» [13:35]. Мова є суспільним явищем на всіх етапах свого виникнення, функціо-